

God borgerservice for blinde og svagsynede

Af Bendt Nygaard Jensen, centerleder

Medarbejdere i de kommunale forvaltninger træffer mange forskellige mennesker. Nogle af disse borgere er blinde og svagsynede. Det anslås, at der er omkring 75.000 blinde og svagsynede mennesker i Danmark, og synshandicappede borgere er fx i kontakt med kommunale tilbud i forbindelse med rådgivning, revalidering, hjælpemiddelansøgninger, pension m.m. Hertil kommer, at de naturligvis som alle andre borgere er i kontakt med kommunen, når de fx skal have ændret skattekort, fornyet pas eller søge byggetilladelse.

Kommunalreformen har placeret indgangen til rådgivning og støtte til handicappede i den enkelte kommune. Før reformen var amternes synsrådgivninger og kommunikationscentre ofte den synshandicappedes primære indgang til rådgivning og støtte. Derfor vil medarbejdere i de kommunale forvaltninger i stigende omfang møde synshandicappede børn, unge, voksne og ældre samt deres pårørende. Det stiller krav til medarbejderne om hensigtsmæssig adfærd og kommunikation i mødet med blinde og svagsynede.

God kommunikation

Opgaven er enkel og kræver først og fremmest lidt ekstra

omtanke. Har man aldrig før mødt en blind eller svagsynet person, kan man imidlertid være usikker både på sin egen og den andens adfærd. Derfor videregiver vi her en række enkle råd, som bl.a. bygger på Dansk Blindesamfunds hæfte "Når du møder en blind".

Praktiske råd

- **Brug navn eller let berøring**
Seende bruger ofte øjenkontakt til at fange en andens opmærksomhed eller etablere kontakt. Med blinde eller svagsynede kan man i stedet nævne personens navn eller benytte en let berøring på armen. Ved samtaler, hvor der er flere til stede, bør man også sige navnet på den, man henvender sig til.

- **Tal direkte til borgeren**

Hvis den synshandicappede borger ledsages af en anden, bør man altid henvende sig til borgeren selv, ikke til ledsageren. (Det kan sommetider ske, fordi man som seende er så vant til at have øjenkontakt med den, man taler med).

- **Tilbyd at ledsage borgeren**

Har borgeren ikke ledsager med, bør man tilbyde at ledsage ham eller hende til fx venteområde eller møderum/kontor. Det foregår, ved at den seende går forrest, mens den synshandicappede følger efter med et let greb om ledsagerens overarm. Selv om den synshandicappede anvender den hvide

Fortsættes side 2.

INDHOLD

God borgerservice	1
Handicapkonventionen	3
Inkluderende undervisning	3
NNDR-konference 2007	4
Det Landsdækkende Synsråd	7
Virtuelt forsknings- og udviklingscenter i Ålborg	7
At leve med retinitis pigmentosa	8
"Min ven er albino"	8
Blinde børns læsning	9
Menneskenært design og pudlens kerne	10
Borgere med etnisk minoritetsbaggrund	11
Mange veje til viden	12
Konferencer og kurser	13
Nyt i Videncentrets bibliotek	14
Surfbrættet – tips om netsteder	16

Fortsat fra forsiden.

stok og/eller førerhund, er det i orden at tilbyde ledsagelse. At færdes i ukendte omgivelser er altid en udfordring, og de fleste synshandicappede vil påskønne denne hjælp.

- **Siddeplads**

Lad borgeren mærke ryg- eller armlænet, når du anviser en siddeplads. Som regel er der ikke brug for anden hjælp.

- **Fortæl, hvem der er til stede**

Hvis der er flere deltagere i et møde, bør man orientere om, hvem der er til stede i lokalet. Fortæl, hvis nogen forlader lokalet, eller hvis nye personer kommer ind. Brug sproget beskrivende – tegn, fagter og mimik kan ikke stå alene.

- **Skriftligt materiale**

Spørg, hvor meget den synshandicappede borger ser eller ikke ser – det er især vigtigt, hvis der indgår skriftligt materiale i mødet. Hvis det er muligt, bør man tilbyde at sende det skriftlige materiale elektronisk (spørg om ønsket format).

- **"Vi ses om 14 dage"**

Det er helt i orden at bruge udtrykkene "se" eller "blind" i naturlig sammenhæng. Det gør den blinde selv.

- **Spørg, hvis du er i tvivl**

Vi har gemt det vigtigste råd til sidst: Er man i tvivl, bør man altid spørge borgeren selv.

Præferencer og behov varierer, og de generelle råd, vi har givet her, skal altid kombineres med medarbejdernes sunde fornuft og gode situationsfornemmelse.

Supplerende information

Hos Videncenter for Synshandicap kan man bestille en række gratis hæfter. Hæfterne kan desuden downloades fra videncentrets netsted, **www.visinfo.dk**:

Når syn og hørelse svigter. Råd til hjemmehjælpere, hjemmesygeplejersker og andet personale, der arbejder med ældre. Udgivet i samarbejde med bl.a. Kommunernes Landsforening og Forbundet af Offentlige Ansatte.

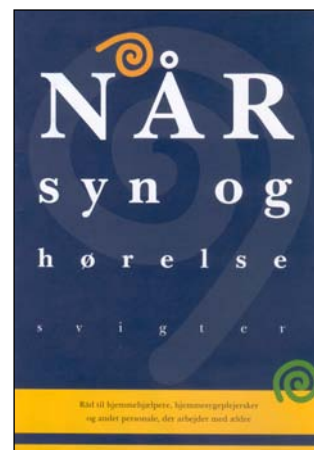
God kommunikation med ældre med syns- og/eller hørenedsættelse. Henvender sig især til medarbejdere på plejehjem og -centre.

Sådan følges I ad – når den ene er synshandicappet. Om, hvordan man som seende ledsager en blind.

Synsinstituttet i Region Nordjylland har lavet en god, instruktiv video om, hvordan man ledsager en blind person. Videoen, som varer 12 minutter, bygger på hæftet "Sådan følges I ad" og kan ses eller downloades gratis fra instituttets hjemmeside: **synsinstituttet.dk/default.efact?pid=3471**

Dansk Blindesamfund har udgivet hæftet *Når du møder en blind*, som giver generelle råd og tips til seende. Bestilles på tlf. 38 14 88 44 eller info@dkblind.dk. Hæftet findes også på Dansk Blindesamfunds netsted: **www.dkblind.dk/om_os/udgivelser/brochurer/#Når_du_møder_en_blind**

Dansk Blindesamfund har desuden lokalt ansatte informatorer som kan kontaktes via ovennævnte telefonnummer. Informatorerne giver gratis vejledning til personale på kontorer og institutioner.

Som omtalt i Synshandicap nr. 1, 2007 har Danmark sammen med nu i alt 117 andre lande underskrevet FN's handicapkonvention. Konventionen skal nu ratificeres og implementeres i dansk lov, en proces, som Økonomi- og Erhvervsministeriet står for.

Konventionen i praksis

I oktober afholdt De Samvirkende Invalideorganisationer (DSI) en konference om konventionens betydning på udvalgte områder, herunder socialområdet, det private erhvervsliv, tilgængelighed, sundhed og undervisning.

En række vidende og engagerede oplægsholdere sørgede for en god belysning af mulige konsekvenser, herunder også områder, hvor de så særlige udfordringer, fx fordi fortolkningsmulighederne var meget

brede, eller der tegnede sig konflikter med andre hensyn og regler.

På DSI's netsted finder man en opsamling fra dagen med foredragsholderens indlæg som PowerPoint eller Word:
www.handicap.dk/rettigheder/fn-konventionen

Håndbog til politikere

Til støtte for den praktiske gennemførelse af konventionen har FN udgivet en håndbog for parlamentarikere. Håndbogen er på engelsk og hedder "From Exclusion to Equality". Den gennemgår praksis vedrørende gennemførelse, overvågning og sikring af overholdelse af konventionen. I et appendiks findes selve konventionsteksten og den tillægsprotokol, som Danmark har valgt ikke at underskrive. Tillægsprotokollen giver bl.a. borgere adgang til et inter-

nationalt klageorgan.

Håndbogen giver nyttig baggrundsviden om konventionens tilbliven. Den giver en detaljeret gennemgang og forklaring af de rettigheder, som konventionen beskytter. Håndbogen er praktisk orienteret og rummer bl.a. tjeklister og eksempler på tidligere retsafgørelser. De folkevalgtes engagement tages ikke for givet: Kapitel 1 rummer således *Tjekliste for parlamentarikere: Hvorfor jeg bør interessere mig for handicappedes rettigheder!*

Håndbogen findes på **www.ohchr.org**. For tiden er der direkte link til bogen under punktet "What's new" i højre side af skærmen, ellers kan man bruge netstedets søgefunktion eller henvende sig til Videncentret for at få oplyst det præcise link.

Inkluderende undervisning i Europa

ICEVI Europa, dvs. den europæiske del af det internationale råd for undervisning af synshandicappede, har udarbejdet en anbefaling om krav til og forudsætninger for inkluderende undervisning. Anbefalingen bygger dels på nationale erfaringer, dels på internationale aftaler, herunder Salamancaerklæringen (1994) og FN's handicapkonvention (2007, omtalt ovenfor).

Det understreges, at inklusion ikke blot handler om at placere eleverne i samme skole eller

lokale, men er en pædagogisk opgave – og at det skal ses i et livsperspektiv. Forældrene bør tilbydes et reelt og informeret valg mellem specialskole og almindelig skolegang – andelen af elever i inklusiv undervisning bør ikke være et mål i sig selv.

Alle lande bør sikre

- en klar definition af inklusion
- evaluering af tilbuddene
- central produktion af særlige undervisningsmaterialer, som er gratis for skolerne
- viden om inkluderende undervisning på alle niveauer af

skolesystemet samt adgang til specialviden om undervisning af synshandicappede elever fra centralt finansierede resourcecentre

National lovgivning skal

- skabe muligheder i stedet for begrænsninger
- sikre kontinuitet og sammenhæng
- undgå kassetænkning

Anbefalingen kan rekvireres fra Peter Rodney, Institutet for blinde og svagsynede, pr@ibos.dk, tlf. 39 45 25 45.

NNDR-konference: "Deltagelse for alle – handicapforskningens frontlinje"

Af Bendt Nygaard Jensen og Dorte Herholdt Silver

2007 er året, hvor Nordic Network on Disability Research (nordisk netværk for handicapforskning, NNDR) kan fejre sit 10-års-jubilæum. Netværket blev etableret på en konference i Frederikshavn i 1997, og 10 år senere kunne formand Rannveig Traustadóttir så konstatere, at netværket har vokset sig stort, hvilket også afspejlede sig på årets konference, som fandt sted i Göteborg i maj. Her deltog 289 personer fra 14 lande, hvoraf omkring 200 præsenterede foredrag eller planche. Det vidner om et højt aktivitetsniveau og stor interesse blandt medlemmerne, ligesom interessen for NNDR konferencerne nu også afspejles, ved at der deltager forskere fra lande uden for Norden. Næste NNDR-konference holdes i 2009, hvor det er Danmarks tur til at stå for arrangementet.

Slinger i metodikken

Præsentationerne af forsknings- og udviklingsarbejde på NNDR-konferencen repræsenterede et bredt og broget udvalg af tilgange med samfundsvidenskabelige og humanistiske teorier og metoder. I den ene ende af spektret blev der fremlagt forskning, som var præget af forskerens normative forhåndsindstilling til emnet og ofte med resultater og konklusioner baseret på få svarpersoner.

Her fik fx Hege Lundeby fra Norge en del kritik fra nogle af tilhørerne for en undersøgelse,

hvor hun interviewede forældre til handicappede børn om, hvordan de havde oplevet den rådgivning, de havde modtaget. Mange af forældrene oplevede, at de ikke var blevet hørt. På baggrund af disse interview opstillede hun anbefalinger til fagfolkene om, hvordan de burde tilpasse deres kommunikation.

Humlen var imidlertid, at hun netop ikke havde overværet *interaktionen* mellem forældre og fagfolk, men kun hørt forældrenes *oplevelse* af den. På den baggrund kan man kun konkludere, at oplevelsen var negativ, men ikke hvad *årsagen* var. Det kunne fx skyldes, at forældrene havde urealistiske forventninger, at parterne simpelthen talte forbi hinanden, at medarbejderen var urimelig i sin fortolkning af loven – eller alle mulige andre forhold. Forskerens konklusion hvilede altså på udtalte antagelser om, hvordan medarbejderne forholdt sig. Det kan være rimeligt nok at kræve, at det er de professionelle, der bærer hovedansvaret for, at kommunikationen lykkes, men konkrete anbefalinger må forudsætte en nærmere analyse af, hvad der egentlig foregår i mødet mellem de to parter.

I den anden ende af spektret blev der præsenteret resultater af grundige kvalitative og kvantitative studier med gode metodemæssige overvejelser og en reel interesse for at afdække ny

viden eller kaste nyt lys over begreber og antagelser, som ellers ofte tages for givet.

Temaer

Temaerne spændte vidt, men et gennemgående udgangspunkt var et fokus på den enkeltes oplevelse af eget liv og livsmuligheder.

Der var også plads til præsentationer af konkrete tilbud i form af praksis og serviceområder. Her var der ikke tale om forskning, men om erfaringsudveksling via praksisbeskrivelser.

Konferencens overordnede tema, "deltagelse for alle", var ikke lige tydeligt i alle foredrag, men set over hele konferencen var der mange forskellige vinkler på temaet belyst fra handicappedes og pårørendes positioner, fra den professionelle synsvinkel og fra forskernes egne opfattelser og vinkler. "Deltagelse" blev tolket på mange måder, fx som inddragelse i beslutningsprocesser, selvbestemmelse samt tilgængelighed af fysisk miljø, teknologi, information og kommunikation.

Diskursanalyse, tilgængelighed, fordomme, myter, stereotyper, social konstruktion, kønsspecifikke forhold, aktionsforskning, diskriminering og stigmatisering var blandt de hyppigt forekommende begreber.

UDVALGTE PRÆSENTATIONER

Adgang til voksenrum og -liv

Hrefna K. Oskarsdottir fra Islands Universitet havde gennemført et kvalitativt studium af blinde eller bevægelseshandicappede unges forventninger til og erfaringer med samfundsdeltagelse og selvstændig livsførelse. I undersøgelsen deltog ti unge (syv kørestolsbrugere og tre blinde). De berettede om vanskeligheder med at få adgang til "de voksnes rum" – dvs. at blive accepteret som voksne, selvstændige mennesker. De unge oplevede, at forældre, fagfolk og det omgivende samfund satte store begrænsninger for deres mulighed for at udleve ønsker og behov og opnå selvstændighed. De oplevede, at forældrene fastholdt dem i et "børnerum", fx ved at modarbejde, at den unge indgik i parforhold.

Deltagerne i undersøgelsen boede i beskyttet byggeri med forskellige tilknyttede hjælpefunktioner. Generelt oplevede de unge det ikke som at bo i selvstændig bolig. De ønskede samme grad af kontrol og valgmuligheder i hverdagen, som ikke-handicappede unge har, og de følte ikke, at de havde tilstrækkelig indflydelse på og

kontrol med den støtte og service, som de modtog. Nogle af dem overvejede muligheden for at få børn, men følte ikke, at de kunne overskue konsekvenserne. De følte også at de manglede de erfaringer, som ikke-handicappede unge får med børn via job som babysitter for naboer og søskende m.m. De savnede information om seksualitet, parforhold og familie og følte ikke, at generel information om disse emner imødekom deres særlige behov.

Oskarsdottir konkluderede, at der trods den erklærede målsætning om inklusion fortsat eksisterer rum og steder i samfundet, som unge handicappede har svært ved at skaffe sig fuld adgang til eller blive fuldt accepterede i. Mange af disse rum og steder er fortsat under indflydelse af en segregeret opfattelse i holdninger, tilbud og mangel på reel tilgængelighed og anerkendelse.

Adgang til et ungdomsliv

Hanna Sigurjónsdóttir også fra Islands Universitet, havde sammen med Rannveig Traustadóttir undersøgt syv unges oplevelser af at vokse op med et fysisk handicap. Deres undersøgelse fokuserede på faktorer, der kan fremme eller hæmme deltagelse. I interview fremhævede denne gruppe unge, at det var

svært at skabe sig et ungdomsliv uden for de voksnes domæne, fordi de var så afhængige af personlige hjælpere.

De oplevede det fx som belastende, at de ofte blev betragtet som "engle": Fordi de stort set altid var sammen med den personlige hjælper blev de fx aldrig mistænkt for at have gjort noget forkert – "Jeg ved jo, at det ikke var dig, der gjorde det". Jævnealdrende og voksne kunne desuden opfatte dem som "dumme", fordi de kom bagud i forhold til resten af klassen pga. sygdom, operationer m.m. Dette stempel som ekstraordinært artig eller dum er stærkt ekskluderende. Positive faktorer, der fremmede de unges deltagelse, var at gøre oprør mod etiketterne, at bevise, at man tør (lave ballade), at blive behandlet på samme måde som de andre (at få skæld ud, når man laver ballade), at have en god forkæmper eller fortaler og at have den rigtige mængde støtte – dvs. hverken for lidt *eller* for meget.

Den ideelle personlige assistent?

Magnus Roos m.fl. fra Göteborg Universitet havde undersøgt, hvilke ønsker eller krav alvorligt handicappede stiller til deres personlige assistent.

Fortsættes side 6

Det er naturligvis individuelt, men følgende aspekter fremkom i undersøgelsen:

- **Diskretion:** Assistenten skal undgå upassende opmærksomhed og holde lav profil.
- **Lydhørhed:** Retter sig efter brugerens anvisninger.
- **Pålidelighed:** Brugeren skal have tillid til, at assistenten vil arbejde hårdt og effektivt.
- **Parathed:** Assistenten skal altid være klar til at tilbyde assistance.
- **Respektfuldhed:** Respektere brugeren som medmenneske.
- **Betænksomhed:** Assistenten skal være opmærksom på brugerens behov, ønsker og følelser.
- **Venlighed:** Assistenten skal kunne lide at være brugerens ven.

Handicap og forældreskab

Et af de 11 hovedtemaer var handicappede forældres forhold. **Anita Lappeteläinen** fra Finland konkluderede i sin undersøgelse, at handicappede kvinder ikke kan udøve samme reproduktive autonomi som andre kvinder. Når handicappede kvinder bliver mødre, mødes de oftest med et stereotypet handicapsyn, hvor moderen enten er en belastning eller en heltinde, ikke bare en mor. Hendes undersøgelse bestod af dybdeinterview med elleve handicappede mødre og efterfølgende kvalitativ analyse.

Canadiske **Rabis S. Khedr** efterlyste, at forskningen i forældreskab inddrog flere variable, fx det etnisk-kulturelle, religion, boligforhold, transport, økonomi og indvandringspolitik.

Andre temaer var bl.a. livskvalitet hos forældre til udviklingshæmmede børn og faderens rolle og selvopfattelse i familier med et handicappet barn.

Uden for kategori?

Eksklusion kan antage mange former, fx fysisk utilgængelige transportmidler eller social afvisning. Både håndgribelig og mindre håndgribelig eksklusion bygger bl.a. på udbredte opfattelser af, hvad der er normalt – og hvilken status der knytter sig til *ikke* at være normal. For at afdække nogle af de faktorer, der er med til at forme disse opfattelser havde **Anders Gustavsson** og **Catarina Nyberg** fra Stockholms Universitet undersøgt repræsentationen af handicap og handicappede i udbredte svenske skolebøger i forskellige fag. De fandt, at handicap var stort set fraværende i de undersøgte bøger. Så godt som alle bøgerne præsenterer, mere eller mindre eksplicit, et billede af, hvad der opfattes som et normalt fungerende menneske og en normal samfundsborger.

Derudover undersøgte forskerne, hvordan handicap så repræsenteres, når det faktisk optræder i bøgerne. Her var hovedtendensen, at handicap blev problematiseret og ekskluderet fra "det normale" og fx indgik i diskussion af samfundsøkonomiske omkostninger eller figurerede i form af sygdom eller straf eller som faktor i etiske problemstillinger eller dilemmaer: "Er det i orden at abortere et handicappet foster?" Eller: "Hvem skal med i beskyttelsesrummet?"

Undersøgelsen findes på nettet: www.skolverket.se/content/1/c4/75/09/Funktionshinder.pdf

Handicap som almenmenneskeligt forhold

I skarp kontrast til det snævre normalitetsbegreb, der tegner sig i denne analyse, står de handicapforskere og andre, som minder om, at handicap er et almenmenneskeligt forhold, som forekommer i alle kulturer, alle familier og i næsten alle liv.

På NNDR-konferencen blev dette synspunkt bl.a. fremført af en af hovedtalerne, **Rosemarie Garland-Thomson** fra Emory Universitet i Atlanta, USA. Samme synspunkt er i øvrigt centralt i norske **Per Fugellis** bøger *0-visionen* og *Rød resept*, som kan lånes fra Videncentrets bibliotek).

NNDR 2007 på nettet

Læs mere om NNDR-konferencen på www.nndr2007.com

NNDR's danske gren

Man kan stifte bekendtskab med NNDR ved at deltage i det danske netværk. NNDR.dk afholder årligt konference og årsmøde. Næste danske konference finder sted 6. marts 2008 på CVU Vest i Esbjerg. Som medlem kan man deltage med et foredrag eller blot som tilhører. Hvis man fx arbejder med rådgivning, formidling og udviklingsprojekter på handicapområdet, er NNDR.dk bestemt et relevant netværk

Læs mere om NNDR.dk, medlemskab og aktiviteter på www.nndr.dk/dk/index.htm

Nyt fra Det Landsdækkende Synsråd

Kernekompetenceprojekter

DLS har modtaget oplæg fra belyningsprojektet om etablering af et dansk lyslaboratorium for svagsynede. DLS finder initiativet yderst relevant og foreslår, at der nedsættes en styregruppe bestående af bl.a. forskningskompetente inden for både synshandicap og belyning. Projektgruppen opfordres til at undersøge muligheden for offentlig finansiering via fx ministerielle puljer, men samtidig også medinddrage interesserede virksomheder med relevans for området. DLS opfordrer projektgruppen til at arbejde videre med udarbejdelsen af et prospekt.

Rådets sammensætning

Kommunernes Landsforening (KL) har meddelt DLS, at KL ikke ønsker at være repræsente-

ret i DLS. KL opfordrer DLS til at rette henvendelse til kommunale repræsentanter i sager, hvor det findes nødvendigt. DLS opfatter denne udmelding som en anerkendelse af DLS' eksistens og arbejde.

Thorkild Olesen, næstformand i Dansk Blindesamfund, er indtrådt i DLS.

Samrådet af Synsfaglige Ledere i Amterne er nedlagt. I stedet repræsenterer de synsfaglige leder i DLS nu den synsfaglige søjle i sammenslutningen af Danske Tale-, Høre- og Synsinstitutioner (DTHS).

Instruktøruddannelse

CVU Odense har meddelt Institut for blinde og svagsynede, at CVU trækker sig fra forhandlingerne om en CVU-tilknytning for instruktøruddannelsen.

Nationale test i folkeskolen

Efter DLS' henvendelse til undervisningsministeren i foråret har Skolestyrelsen i samarbejde med Synscenter Refsnæs og synskonsulenter afviklet en workshop, hvor testprogrammer blev afprøvet af blinde og svagsynede elever. Formålet var at give Skolestyrelsen og udviklerne af testene et indblik i tilgængelighedsproblemer i testene. Workshoppen viste, at der er betydelige problemer, som tidligere påpeget af DLS. Skolestyrelsen vil tage erfaringerne fra workshoppen med i overvejelserne ved videreudviklingen af de nationale test.

Virtuelt forsknings- og udviklingscenter i Aalborg

Virtuelt Center for Teknologier for Aldrende og Handicappede – det er navnet på et nyt forsknings- og udviklingscenter med base på Aalborg Universitet.

Centret blev officielt åbnet 17. september i år. V-CenTAH, som den officielle forkortelse lyder, har til formål at styrke forskning i metoder og teknologier til at forbygge og afhjælpe funktionsnedsættelser. Der tilsigtes en stærkt tværfaglig tilgang i samarbejde med forskere, behandlere, brugere og producenter. Forskningen skal inddrage sociologiske, biologiske og

teknologiske aspekter af de problemstillinger, der er relateret til funktionsnedsættelser. En central målsætning er at sætte mennesket i centrum for forskningen.

Som eksempler på mulige projekter nævner centrets netsted bl.a. kommunikation i plejen, udskrivning fra hospital og plejeoverdragelse, design af hjælpemidler samt procedurer i forhold til valg af hjælpemidler. Et af de igangværende projekter handler om at udvikle et system, som gør det muligt at styre diverse elektroniske hjælpemidler og udstyr ved hjælp

af tungen. Dette projekt foregår bl.a. i samarbejde med Certec i Lund, som er omtalt her i bladet på side 10.

Centret indbyder på hjemmesiden til et bredt samarbejde.

Besøg centrets hjemmeside for yderligere information:
www.vcentah.aau.dk

Om at leve med retinitis pigmentosa

Pjecen kan bestilles på telefon 38 14 88 44 eller downloades fra RP-gruppens netsted: www.dkblind.dk/tilbud/netvaerk/RP-gruppen

Dansk Blindesamfund har udgivet en pjeces om at leve med øjensygdommen retinitis pigmentosa (RP). Pjecen er udarbejdet af RP-gruppen under Dansk Blindesamfund. Den henvender sig især til mennesker med RP, men også til familiemedlemmer og venner samt fagfolk, der i forbindelse med deres arbejde møder mennesker med RP: øjenlæger, sygeplejersker, socialrådgivere m.fl.

At få stillet diagnosen RP kan skabe stor angst for fremtiden. Bliver jeg helt blind? Kan jeg beholde mit job? Bliver jeg afhængig af andres hjælp? Selvom der ikke findes entydige svar, er der råd at give – og råd at hente. Denne pjeces bygger dels på lægers viden om øjensygdommen, dels på RP-ramtes egne erfaringer med sygdommen.

Pjecen forklarer, hvad RP er, og giver et overblik over den aktuelle forskning på området. I en god praktisk gennemgang beskrives typiske problemer fra den RP-ramtes hverdag og konkrete råd til at håndtere dem. Desuden henviser hæftet til øjenlæger, konsulenter, foreninger og andre, som kan hjælpe med yderligere råd og bistand.

"Min ven er albino" – om en svagsynet dreng

Dansk Forening for Albinisme har udgivet en børnebog om hverdagen for en dreng, der er albino. Bogen beskriver i billeder og tekst de udfordringer, svagsynethed og lysfølsom hud giver Jonas, som er albino. Der gives også eksempler på, hvordan jævnaldrende og voksne kan hjælpe ham. Sproget er letforståeligt og egner sig til oplæsning for børnehavebørn.

Historien tager udgangspunkt i en fødselsdag hos en børnehavekammerat. Undervejs beskrives og illustreres de situationer, hvor Jonas' svagsynethed især volder problemer, og hvordan hans kammerater med enkle midler kan hjælpe ham. Desuden beskrives det, hvordan Jonas skal bruge solcreme og søge skygge for at kunne lege udendørs med sine kammerater.

Bogens hovedfokus er på svagsynsproblemer, og den henvender sig derfor til alle svagsynede børn og til de voksne, der kender eller arbejder med dem.

Bestilling eller download

"Min ven er albino – om en svagtseende dreng" er redigeret af Susan Poulsen, Karina Hansen og Marie Schack. Den kan bestilles hos Dansk Forening for Albinisme, www.albinisme.dk. Bogen er gratis, man skal blot betale porto og et ekspeditionsgebyr. Fra hjemmesiden kan man desuden gratis downloade bogen i pdf-format.

Mads' mor kommer hen til legepladsen med en kasse is. Mads og de andre børn rejser sig og løber over til bordet. Udmøntet Jonas; han bliver siddende i sandkassen.

"Hvor skal I hen?"; råber Jonas.
Han kunne nemlig ikke se Mads' mor, så han ved ikke, at der er is.
"Vi skal have is ovre ved bordet – kommer du?"; råber Mads, så Jonas ved, hvad der sker.
"Jaaa, jeg elsker is!"; svarer Jonas, "Nu kommer jeg!"

Blinde børns læsning

Af Dorte Herholdt Silver og Kathrine Schmidt-Jensen

Synscenter Refsnæs har udgivet bogen *Blinde børns læsning. Neuropsykologiske, perceptuelle og kognitive faktorer*. Bogen er skrevet af Elsebeth Mortensen, som har været ansat som klinisk psykolog på Synscenter Refsnæs siden 1984.

Det er en spændende og vel-skrevet bog om et meget relevant emne, som der ikke foreligger tilsvarende grundige og aktuelle gennemgange af på dansk.

Som det fremgår af bogens undertitel, er dens hovedfokus ikke på de taktile aspekter af læseprocessen, men derimod på den mentale bearbejdning af punktskrift.

Mental bearbejdning

Forfatteren understreger i forordet, at børns gode eller mindre gode taktile kompetencer ikke i sig selv kan forudsige forløbet af deres læseudvikling. Ikke desto mindre er det ofte her, hovedvægten lægges i pædagogisk/psykologiske undersøgelser af førskolebørn. I bogen søger Elsebeth Mortensen derfor at samle eksisterende neuropsykologisk viden med relevans for punktlæsning for at give et mere nuanceret perspektiv på blindes læsning.

Skriftsprogets betydning

En anden anledning til at udgive bogen nu har været, at tekniske hjælpemidler i de senere år har ændret synet på punktlæsning. Det er blevet diskuteret, om det overhovedet er rele-

vant, at blinde bruger så meget tid på at lære at læse, når der er så mange andre og hurtigere måder, de kan få adgang til information på. Nogle frygter, at denne udvikling i yderste konsekvens kan føre til, at blinde mister deres skriftsprog og bliver analfabeter. Dette perspektiv giver anledning til overvejelser over, hvordan et manglende skriftsprog vil påvirke hjernens og nervesystemets struktur og udvikling.

Bogens hovedafsnit

Bogen indleder med en gennemgang af læsning og læseudvikling med særlig vægt på blinde børns læsning. Derefter følger et kapitel om de neuropsykologiske aspekter af punktlæsning. Tredje kapitel gennemgår en række centrale forskningsresultater på baggrund af undersøgelser af punktlæsere.

Bogen afsluttes med en diskussion af de pædagogiske overvejelser, den gennemgåede viden lægger op til. Her fremhæver forfatteren, hvad der tegner sig som de vigtigste opgaver med hensyn til at stimulere centrale udviklingsområder: sanser og motorik, taktile færdigheder, sprog, evnen til simultan (samtidig) bearbejdning samt opmærksomhedsfunktioner.

Metoder i læseundervisning

De undersøgelser, der gennemgås i bogen, giver ikke grundlag for at anbefale én bestemt metode i begynderlæsning. Elsebeth Mortensen opstiller dog en række punkter, som man som

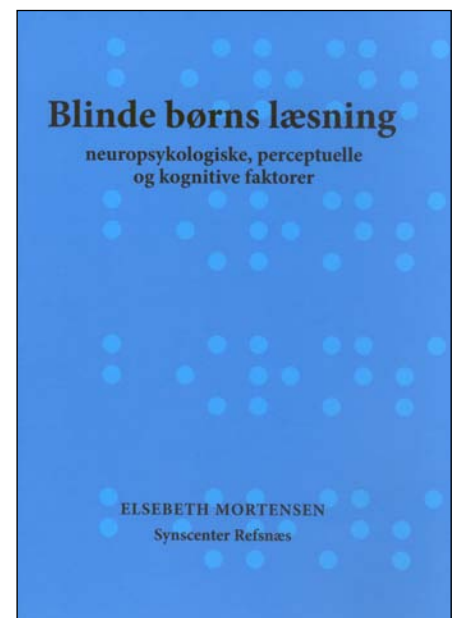
underviser bør være opmærksom på i sit metodevalg.

Målgrupper

Bogen henvender sig primært til fagfolk, herunder synskonsulenter, lærere og pædagoger, men kan også læses af forældre og andre interesserede.

Supplerende læsning

I Sverige har Björn Breidegaard og kolleger i de seneste år arbejdet med en ny metode til måling og analyse af individuelle punktlæseseres fingerbevægelser. Disse empiriske undersøgelser og metoder er et godt supplement til Elsebeth Mortensens gode gennemgang af det neuropsykologiske grundlag for læsning og læsestrategier.

Bestilling

Bogen koster 200 kr. og bestilles hos Synscenter Refsnæs, www.synref.dk. Direkte tlf.nr. til bestilling: 59 57 02 92, mail: merjur@vestamt.dk. Bogen fås på tryk og på punktskrift.

Menneskenært design og pudlens kerne

Af Dorte Herholdt Silver

I år kunne det svenske forsknings- og udviklingscenter Certec fejre sit 20-års-jubilæum. Certec er en afdeling for rehabiliteringsteknik under Institutionen for Designvidenskab ved Lunds Tekniske Universitet. Certec har omkring 25 ansatte og en årlig omsætning på ca. 15 millioner svenske kroner.

Foredrag og musikforestilling

Jubilæet blev fejret med en særligt festlig udgave af den årlige åbent hus-dag og med udgivelse af bogen *Att så vidare* af professor Bodil Jönsson, som også i Danmark er kendt som forfatter af bogen *Ti tanker om tid*.

Arrangementet bød på foredrag og paneldebat og blev afsluttet med den bevægende musikforestilling "Vidare", skrevet og opført af en gruppe unge med funktionsnedsættelser. Forestillingens hovedtema var, hvad man hver især finder vigtigt i livet, og hvad der giver mening, når man skal til at skabe sig sit eget liv som voksen. (Se mere på kulturcentrumskane.com).

Den altid inspirerende Arne Svensk talte bl.a. om, hvordan tid og tidsopfattelse påvirker vores mulighed for at fungere og skabe sammenhæng i hverdagen. Med baggrund i en række konkrete projekter om at udvikle ure til mennesker med udviklingshæmning eller hjerneskade diskuterede han tidsbegrebets komplekse karakter. For eksempel kan tiden opfattes som cyklisk (årstider, døgnet) eller lineær (fx en linje med punkter, der markerer bestemte begivenheder). I udvikling af

ure og kalendere til mennesker med særlige behov må man lytte opmærksomt til, hvilke markører de bruger eller kunne bruge til at strukturere tiden med. Årstidernes gang markeres fx af naturen (planter, lys, temperatur) og af kulturskabte højtider (jul, påske), og også ugens gang har sin særlige struktur (onsdagssnegle, lørdagsslik, at sove længe om søndagen). Disse markører hjælper os til at strukturere og begribe tiden, og for mennesker, der ikke kan bruge almindelige kalendere eller ure, er disse andre markører endnu vigtigere.

Arne Svensk skitserede også nogle af de afgørende forudsætninger for at skabe menneskenært (brugercentreret) design:

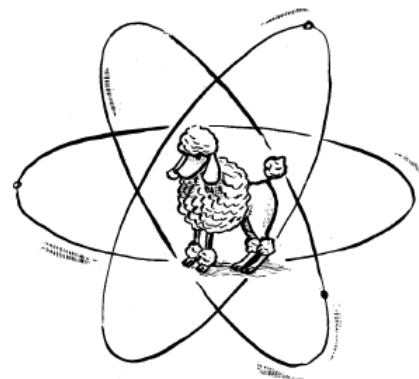
- vær med, hvor det sker
– dvs. i brugerens hverdag
- vær med i lang tid
– nogle ting viser sig fx først, som dagen skrider frem
- lad være med at stikke hovedet i busken
- fiks de fejl, du kan forudse, eller som du opdager
– og husk: Det er vigtigt at fare vild indimellem; nogle ting kan man kun opdage "ved en fejl".

Menneskenært design bør være et generelt mål, men hvor små designfejl kun betyder lidt ekstra besvær for de mange, kan det for mennesker med funktionsnedsættelser betyde alt eller intet. Hvis busstoppestedet er flyttet 50 m, kan man måske ikke komme derhen i en kørestol, og en blind kan ikke finde det uden seende assistance.

Papegøje, kamæleon eller puddel?

Dagen blev som nævnt også fejret med udgivelsen af bogen *Att så vidare*. Bogen rummer tyve vigtige pointer fra Certecs arbejde i de tyve år, centret har eksisteret.

Pointe nr. 19 handler fx om at vælge mellem papegøje-, kamæleon- eller puddelmetoden. *Papegojemetoden* vil sige, at man efterligner den ikke-handicappede fx ved hjælp af briller, proteser eller medicin. Bliver det utilstrækkeligt eller krampagtigt, kan man vælge *kamæleonmetoden*, hvor man ikke efterligner direkte, men opnår samme funktion ved at tilpasse sig og "skifte farve", fx ved hjælp af lydbøger eller punktskrift. Slår det ikke til, må man søge ind til *pudlens kerne* og dække det centrale, underliggende behov, fx ved at bøger erstattes af helt andre kilder til indsigt eller underholdning.

Læs bogen

Bogen kan bestilles via Certecs netsted, www.certec.lth.se – eller downloades gratis: www.certec.lth.se/dok/certec20/certec20.pdf

Borgere med etnisk minoritetsbaggrund

Sidste år udgav Københavns Kommune en vejledning til medarbejdere, der møder borgere med etnisk minoritetsbaggrund. Der er tale om en velskrevet, praktisk og pragmatisk tekst, som er udarbejdet af to antropologer efter undersøgelser af mødet mellem medarbejdere fra kommunens handicapcentre og familier med etnisk minoritetsbaggrund.

Vejledningen lægger ikke op til, at medarbejdere skal tilegne sig specialviden om religiøse skikke og kulturelle traditioner, men opfordrer i stedet til, at man lytter åbent, spørger borgeren selv, når man er tvivl, og undgår indforståede begreber. Der gives også gode råd om, hvordan man arbejder med tolk, ligesom det understreges, at man altid skal bestille professionel tolk, når der er behov, i stedet for at benytte familiemedlemmer som tolke. Endelig punkteres en række udbredte myter, fx at religionen nødvendigvis er den dominerende faktor i alle muslimers liv, eller at alle muslimer forbinder handicap med skam.

Det vigtigste i den interkulturelle dialog er åbenhed og en bevidsthed om, at begge parter ikke nødvendigvis forstår det samme ved centrale ord og begreber eller har samme normer, fx for familiens rolle i forhold til den enkelte.

Selv om vejledningen som nævnt bygger på konkrete erfaringer og pointer fra mødet mellem forskellige etniske kulturer, er der nok ingen tvivl om, at mange af rådene i vejled-

Illustration fra hæftet: *Er det ikke snart på tide, at du tænker på at flytte hjemmefra?*

Ill.: Anette Carlsen

ningen vil have generel anvendelighed i det sociale arbejde. Kultur er mange ting, og der kan også være store forskelle i sprogbrug og normer mellem sagsbehandler og borger inden for samme etniske gruppe. (Se fx Lars Uggerhøjs bog *Hjælp eller afhængighed*, Aalborg Universitetsforlag, 1995).

Find vejledningen på nettet

Maia Feldman og Mette Larsen: *Råd og anbefalinger til mødet med borgere med etnisk minoritetsbaggrund* (2006).

www.godsocialpraksis.dk

Brug søgeboksen, og søg fx på Feldman, eller vælg punktet Sagsbehandling i kategorien Handicappede.

Supplerende læsning

De antropologiske undersøgelser, som anbefalingerne tager udgangspunkt i, er også udgivet af Københavns Kommune og kan bl.a. lånes hos Videncenter for Synshandicap. Se Maia Feldman m.fl.: *Minoritet og majoritet i den offentlige forvaltning*. Københavns Kommune, 2005. Der findes tre rap-

porter: et resume, en kvalitativ undersøgelse og en kvantitativ undersøgelse. Kan lånes hos Videncenter for Synshandicap.

Lykke Jensen: *Når Ali bliver blind*, *Oftalmolog* nr. 3, 2004 (Find link via Litteratursøgning på www.visinfo.dk, eller kontakt Videncentret og få det oplyst).

Charlotte Poulsen: *Taler vi om det samme? Når etniske minoriteter med sjældne handicap møder social- og sundhedsvæsenet*, Center for Små Handicapgrupper (CSH), København, 2006. På CHS's netsted findes både pdf- og word-udgave under Projekter: www.csh.dk

Lisbeth Mogensen og Trine Tangsgaard: *Synshandicappede flygtninge og indvandreres egne oplevelser af mødet med det danske samfund – et hverdagslivsperspektiv*, 2006. Speciale fra den Sundhedsfaglige Kandidatuddannelse, Syddansk Universitet.

www.ibos.dk/page8.aspx?newsid8=20&q=tangsgaard

Illustration fra hæftet: *"Sådan gør vi her i Danmark" – suk!*

Ill.: Anette Carlsen

Mange veje til viden om synshandicap

Af Bendt Nygaard Jensen

I forbindelse med synstruende øjensygdomme er der et stort vidensbehov hos de berørte personer selv, deres nærmeste pårørende og mange andre, som den synshandicappede er eller kommer i kontakt med.

Den synshandicappede har i første omgang et personligt vidensbehov i forhold til at forstå diagnose og behandling. Derudover har man brug for at få en forståelse af, hvad synshandicappet vil betyde for ens hverdag og fremtidige liv.

En del af disse informationer leveres af de medarbejdere, som deltager i behandling og rehabilitering af den synshandicappede. Informationen formidles imidlertid ofte mundtligt og individuelt og i en periode, hvor den synshandicappede er i krise på grund af diagnosen. I denne overføringsproces kan meget viden gå tabt eller blive misforstået, enten fordi informationen er mangelfuld eller svær at forstå, eller fordi modtageren befinder sig i en krisetilstand.

Under rehabiliteringsforløbet tårner spørgsmålene sig op i forhold til det at leve med et synshandicap. Rehabiliteringstilbuddene kan besvare mange af disse spørgsmål, men ofte får man de bedste svar fra andre, som har erfaringer med at leve med den pågældende øjensygdom. En del bruger- og patientforeninger formidler da også faktuel og praktisk viden via hjemmesider, publikationer, møder og kurser.

Oversigt

Herunder følger oplysninger om en række landsdækkende foreninger.

Landsforeningen af Forældre til Blinde og Svagsynede

Foreningen udgiver nyhedsbrev og har lokale kredse og aktiviteter. Yderligere oplysninger fås hos formanden, Bjarne Pedersen, på tlf. 62 51 28 95.

Dansk Forening for Albinisme

For personer med albinisme og forældre til børn med albinisme. Manglende pigment i øjnene medfører forskellige synsproblemer og nedsat syn.

www.albinisme.dk

RP-gruppen

Netværksgruppe under Dansk Blindesamfund for mennesker med retinitis pigmentosa. Se omtale af ny pjece på side 8.

www.dkblind.dk/tilbud/netvaerk/RP-gruppen

Dansk Blindesamfund

En forening af blinde og svagsynede. Arbejder politisk, har en række medlemsaktiviteter og udgiver løbende pjecer, rapporter m.m. www.dkblind.dk eller telefon 38 14 88 44

Dansk Glaukomforening

Patientforening for personer med glaukom (grøn stær).

www.glaukom.dk

Marfanforeningen

Landsdækkende patientforening for mennesker med Marfan Syndrom, deres pårørende og andre interesserede. Marfan Syndrom

kan give synsproblemer pga. bindevævsforandringer.

www.marfan.dk

Diabetesforeningen

Informerer bl.a. om sukkersygdommens påvirkning af synet. Søg evt. på netstedet med emneordene "nethinde" eller "syn".

www.diabetes.dk

For de udbredte øjensygdomme katarakt (grå stær) og aldersbetinget makuladegeneration ("nethindeforkalkning") findes ingen selvstændige foreninger.

Øjenforeningen Værn om Synet

har udgivet en række pjecer, som informerer om de mest almindelige øjensygdomme. Pjecerne kan findes på www.vos.dk eller bestilles hos foreningen, tlf. 33 69 11 00.

Søgetip til Internettet

Hospitaler m.fl. udarbejder patientinformation om øjensygdomme, typisk med praktisk information om behandlingen, fx om operation for grå stær (katarakt). Eksempler på denne patientinformation kan findes på behandlernes netsteder, evt. via en søgemaskine (fx Google): Skriv "patientinformation" og herefter den relevante øjensygdom (fx "grå stær") i søgefeltet.

Biblioteket i Videntcenter for Synshandicap har meget materiale om øjensygdomme, også de mindre kendte. Materialet indsamles løbende både nationalt og internationalt. Søg i biblioteket på www.visinfo.dk, eller kontakt Videntcentret med en forespørgsel.

Konferencer og kurser

- Getting in touch with literacy** 29. november - 2. december 2007 • St. Pete Beach, Florida, USA
Information: www.gettingintouchwithliteracy.org
Om synshandicappedes læsning.
-
- Seminar for de regionale teknologimiljøer** 4.-5. december 2007 • Hotel Ebeltoft Strand
Information: Inger Kirk Jordansen, tlf. 87 41 24 34 • ikj@hmi.dk
www.hmi.dk/calender.asp
-
- Hjælpemiddelinstuttets Forskningskonference 2007** 4. december 2007 • Teknologisk Institut, Tåstrup
Information: Åse Brandt, tlf. 87 41 24 07 • aab@hmi.dk
www.hmi.dk/calender.asp
-
- The First International Arts Festival for children with disabilities** 9.-12. marts 2008 • St. Petersburg, Rusland
Information: www.feststep.com
-
- Innovations in a changing Europe. 2nd European Conference on Psychology and Visual Impairment** 10.-12. marts 2008 • Huizen, Holland
Information: Peter Verstraten, Sensis, Holland
pverstraten@sensis.nl
www.synsraad.dk/psychology/next_meeting.htm
-
- CSUN: 23rd Annual International Technology & Persons with Disabilities Conference** 10.-15. marts 2008 • Los Angeles, Californien, USA
Information: Tlf. +1 818 677 2578 • www.csun.edu/cod/conf
-
- Funktionshinder – Aktivitet – Delaktighed** 8.-10. april 2008 • Örebro, Sverige
Information: Projektkoordinator Karin Lobenius Palmér
Tlf.: +46 19-602 58 92 • karin.lobenius-palmer@orebroll.se
www.orebroll.se/orebrokonferensen2008
-
- Synshemning og autismespektrumforstyrrelser** Maj 2008 • Norge
Konferencen er under planlægning. Temaerne vil bl.a. være forskning og udvikling, praktisk pædagogisk arbejde samt individualitet. Nærmere oplysninger følger, når programmet tager form.
-
- Vision 2008. The 9th International Conference on Low Vision** 6.-10. juli 2008 • Montreal, Canada
Information: www.vision2008.ca
-
- ICCHP 2008. 11th International Conference on Computers Helping People with Special Needs** 9.-11. juli 2008 • Før-konference 7.-8. juli • Linz, Østrig
Information: Klaus Miesenberger, Johannes Kepler Universitat, Linz, Østrig • icchp@aib.uni-linz.ac.at • Tlf. +43 732 2468 9232
Fax +43 732 2468 9322 • www.icchp.org/index.html
-
- Early Intervention for children with visual impairment and their families** 27.-29. august 2008 • Budapest, Ungarn
Nærmere oplysninger følger i begyndelsen af 2008.
-

Se yderligere oplysninger om disse og andre arrangementer på www.visinfo.dk/konferencer.
På home.swipnet.se/macula-lutea/kal.html findes en omfattende oversigt over begivenheder inden for specialrådgivningsområdet (vedligeholdes af Harry Svensson, Resurscenter syn Stockholm).

Nyt materiale i Videncentrets bibliotek

Et udvalg af nye artikler, bøger og andet materiale i Videncentrets bibliotek. Medmindre der står andet, er der tale om tekster i almindeligt tryk ("sort"). Hvis materialet ikke kan skaffes hjem via eget bibliotek, kan det lånes hos Videncentret.

Beskæftigelse

Shaw, Gold, Wolffe: *Employment-related experiences of youths who are visually impaired: How are these youths faring?*, JVIB, vol. 101, nr. 1, 2007, s. 7-21

Deutschlands erster Lagerist ohne Augenlicht, Die Gegenwart nr. 9, 2007, s. 15-17, Deutscher Blinden- und Sehverhindertenverband, e.V., Berlin – Artikel om, hvordan tilpasning af arbejdsplads af hensyn til blind medarbejder førte til mere effektive arbejds-gange og lavere omkostninger.

Uddannelse

Klinkosz, Sekowski, Brambring: *Academic achievement and personality in university students who are visually impaired*, JVIB, vol. 100, nr. 11, 2006, s. 666-675

Sociale kompetencer

SOFI: Educational programme of soft skills for blind and visually impaired, Europa, 2006 (1 cd-rom)
– Undervisningsplan og praktiske øvelser til undervisning af blinde og svagsynede i sociale kompetencer, udviklet i EU-projekt.

Udviklingshæmmede

J. Lindsay m.fl.: *Provision of appropriate eye care services for adults with learning disabilities: The experience of a specialist multi-professional visual*

assessment clinic in Northern Ireland, VIR, vol. 8, nr. 1-2, 2007, s. 1-8

Vurdering af elever

K. Hannan: *Exploring assessment processes in specialized schools for students who are visually impaired*, JVIB, vol. 101, nr. 2, 2007, s. 69-79
– Kvalitativ undersøgelse af vurderingsredskaber.

Læsning

Eve McLeish: *A study of the effect of letter spacing on the reading speed of young readers with low vision*, BJVI, vol. 25, nr. 2, 2007, s. 133-143

S. Rogers: *Learning braille and print together – the mainstream issues*, BJVI, vol. 25, nr. 2, 2007, s. 120-132

Anne L. Corn: *Learning and using print and braille: a study of dual-media learners, part 2*, JVIB, vol. 100, nr. 11, 2006, s. 653-665

C. Arter: *Teaching young, failing braille readers*, University of Birmingham, UK, 2000 (9 s.)
– Artikel om, hvorvidt der findes ordblinde punktlæsere.
Web: www.icevi-europe.org/cracow2000/proceedings/chapter04/04-11.doc

V.S. Argyropoulos, A.C. Martos: *Braille literacy skills: An analysis of the concept of spelling*, JVIB, vol. 100, nr. 11, 2006, s. 676-686

Greaney, Reason: *Phonological processing in braille*, Dyslexia, vol 5, nr. 4, 1999, s. 215-226, John Wiley & Sons, Manchester

Taktil grafik

A. D'Angiulli: *Raised-line pictures, blindness, and tactile "beliefs": An observational case study*, JVIB, vol. 101, nr. 3, 2007, s. 172-177

S. McDonald: *Tactile graphs and diagrams*, Insight Curriculum Bitesize, May/June 2006, RNIB, London

Handicaphistorie

Birgit Kirkebæk m.fl.: *Normaliseringsideologien. 50 år efter dens fremsættelse*, Handicap-historisk Tidsskrift nr. 16, 2006, Dansk psyk. Forlag (132 s.)

Syns- og hørehandicap

Ole E. Mortensen, Bettina U. Møller: *Høj forekomst af syns-problemer blandt dove børn*, NYT, nr. 2, 2007, s. 4-6, Videnscentret for Døvblindblevne, Herlev

Web: www.dbcent.dk/vcfdbb/subpage230.aspx

Kirsten Baggesen: *Synsproblemer blandt dove/hørehæmmede skolebørn*, NYT, nr. 2, 2007, s. 8, Videnscentret for Døvblindblevne, Herlev
Web: www.dbcent.dk/vcfdbb/subpage230.aspx

Artikler om ældre med kombineret høre- og synsned-sættelse,

Videnscentret for Døvblind-
blevne, Herlev, 2006 (67 s.)

Etik

Elsebeth Mortensen: *Etiske
perspektiver på arbejdet med
synshandicappede børn og
unge*, Synscenter Refsnæs,
Kalundborg, 2007 (23 s.)

Sclerose

Vibeke Spange: *Syn og sclerose*,
Kommunikationscentret,
Hillerød, 2007 (5 s.)

Web: [www.kc-hil.dk/nyt/
nyhedsbreve2007/nyhedsbrev
1maj2007/synogsclerose](http://www.kc-hil.dk/nyt/nyhedsbreve2007/nyhedsbrev1maj2007/synogsclerose)

Nethindelse

Jørgen Villumsen, Morten la
Cour: *Silikonolie, ven eller
fjende?*, Oftalmolog, nr. 1,
2007, s. 29 og 31

Øjenproteser

B.E. Høgh: *Øjne af glas*, Ud &
Se, maj, 2007, s. 32-40, DSB

Makuladegeneration

Arne Valberg, Per Fosse: *Major
loss of chromatic contrast sen-
sitivity at low spatial frequen-
cies in subjects with age-rela-
ted macular degeneration*, VIR,
vol. 9, nr. 1, 2007, s. 1-10

M.D. Crossland m.fl.: *Why did
I lose vision? A qualitative
study of patient perceptions of
the causes of age-related macu-
lar disease*, VIR, vol. 9, nr. 1,
2007, s. 39-43

S.P. Lannon m.fl.: *Visual hallu-
cinations in patients with age-
related macular degeneration
(AMD)*, VIR, vol. 8, nr. 1-2,
2007, s. 9-16

Nicolette Pernot Ringgold: *Out
of the corner of my eye*. Living

with macular degeneration,
AFB Press, New York, 2007
(140 s.)

Hornhindesygdomme

E.F. Bakke: *Nye behandlings-
former ved keratoconus*, Optik-
eren, nr. 2, 2007, s. 66-67,
Norges Optikerforbund, Oslo
Web: [optikeren.pdc.no/
?seks_id=11351&a=1](http://optikeren.pdc.no/?seks_id=11351&a=1)

Gaute Mohn Jensen: *Nye be-
handlingstilbud ved hornhinne-
sygdommer*, Optikeren, nr. 3,
2007, s. 40-41, Norges Optik-
erforbund, Oslo

Web: [optikeren.pdc.no/
index.php?seks_id=12350&a=1](http://optikeren.pdc.no/index.php?seks_id=12350&a=1)

Øjenhovedpine

Torben Helstrup: *Øjenhoved-
pine*, Optikeren, nr. 2, 2007,
s. 44-45, Danmarks Optiker-
forening, København

Blinde forældre

Nina Maria Mørk: *Vores børn
er ikke førerhunde*, Blindesa-
gen, nr. 2, 2007, s. 4-5 og 7-9,
Dansk Blindesamfund, Kbh.

M.R. Engel: *"Jamen hvad med
ojenkontakten?"*, Blindesagen,
nr. 2, 2007, s. 21-23 og 25-26,
Dansk Blindesamfund, Kbh.

Blinde småbørn

Julie Campbell: *Understanding
the emotional needs of children
who are blind*, JVIB, vol. 101,
nr. 6, 2007, s. 350-355

G. Stenberg: *När gravt synska-
dade barn utforskar världen*,
Handikappforskning pågår,
nr. 3, 2006, s. 4-5, Centrum för
handikappforskning, Uppsala
Universitet **Web:**
www.chr.uu.se/Hfp306.pdf

D. Heiner: *Learning to look*,
Blind Children's Fund, Mt.
Pleasant, MI, USA, 1986 (29 s.)

Motorik

M.G. Brambring: *Divergent
development of manual skills in
children who are blind or
sighted*, JVIB, vol. 101, nr. 4,
2007, s. 212-225

Hørelse og rumfornemmelse

J.T. Blumsack, M.E. Ross: *Self-
reported spatial hearing and
blindness*, VIR, vol. 9, nr. 1,
2007, s. 33-38

Hukommelse

Miranda Hitti: *How blindness
boosts memory*, WebMD,
21. juni 2007, USA, 2007 (1 s.)

Idræt med seende makker

B. Wiskochil m.fl.: *The effects
of trained peer tutors on the
physical education of children
who are visually impaired*,
JVIB, vol. 101, nr. 6, 2007,
s. 339-350

Forkortelser

JVIB = Journal of Visual
Impairment & Blindness, ud-
gives af AFB Press, New York

VIR = Visual Impairment
Research, udgives af Informa
Healthcare, London

BJVI = British Journal of Visual
Impairment, udgives af SAGE
Publications, London

AFSENDER:

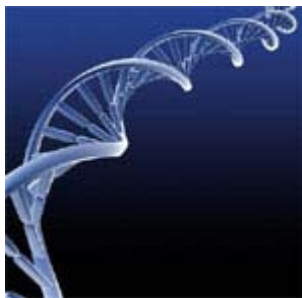
Videncenter for Synshandicap
Rymarksvej 1
2900 Hellerup

Vejledninger om tilgængelighed

Forskningsafdelingen i det britiske blindeinstitut Royal National Institute of the Blind (RNIB) udvikler og formidler information om tilgængelighed. En vigtig kanal er www.tiresias.org. Her findes bl.a. vejledninger om tilgængelighed på forskellige områder. Vejledningerne er inddelt efter brugergruppe, sektor, teknologi og relaterede aspekter. Her er bl.a. designvejledning om farvevalg, fysisk indretning, kontantautomater og turisme. Brugerprofilerne omfatter bl.a. mennesker med nedsat, syn, hørelse eller kognition. www.tiresias.org/guidelines

Beskrivelse af syndromer, som kan medføre døvblindhed

Videnscentret for Døvblindblevne har lanceret en beskrivelse af 17 syndromer og sygdomme, som kan føre til døvblindhed hos børn, unge eller voksne. Beskrivelserne giver en introduktion til syndromerne og sygdommene med særligt fokus på høre- og synsproblemer, evt. andre problemer samt arvelighed. Derudover er der henvisning til sider på internettet, hvor man kan læse mere. Alle fagbegreber forklares i en omfattende ordforklaring, som man kan hoppe til med et enkelt klik. Kompendiet er udarbejdet af stud.med. Anders Hougaard. Professor Lisbeth Tranebjærg har læst korrektur for at sikre, at oplysningerne er helt opdaterede og korrekte. Kompendiet kan i øvrigt også bestilles i trykt form. www.dbcent.dk/vcfdbb/subpage240.aspx

FRANKERING

Nyhedsbrevet "Synshandicap" udgives af Videncenter for Synshandicap og udkommer fire gange årligt på tryk, punktskrift, lyd og diskette. Abonnement er gratis. Eftertryk er tilladt med kildeangivelse.

Videncenter for Synshandicap indsamler, bearbejder og formidler viden om synshandicap. Centret er en selvejende institution under VISO, Videns- og Specialrådgivningsorganisationen, under Styrelsen for Specialrådgivning of Social Service, Socialministeriet.

Redaktion: Dorte Herholdt Silver
Ansvh. redaktør: Bendt Nygaard Jensen
Tryk: Illemann Tryk ApS
ISSN 1396-9900

Videncenter for Synshandicap
Rymarksvej 1, 2900 Hellerup
Fon: 39 46 01 01, fax: 39 61 94 14
visinfo@visinfo.dk • www.visinfo.dk

Grundig hjælpemiddelinformation på tysk

INCOBS er en tysksproget internetportal med

omfattende information om it-hjælpemidler for blinde og svagsynede. INCOBS formidler opdateret produktinformation, opstiller produktkrav, gennemfører produkttest og indsamler praksiserfaringer. Centret bag portalen har fire medejdere. Finansieringen kommer dels fra det tyske Arbejds- og Socialministerium, dels fra tyske blindedeforbund. Siderne med produktinformation rummer typisk en tjekliste for valg af produkt, markedsoversigt med omtale af produkter, der forhandles i Tyskland, samt link til testresultater. Hvor det er relevant, gives der desuden en introduktion til, hvad det givne hjælpemiddel er, og hvordan det fungerer, samt svar på hyppigt stillede spørgsmål. www.incobs.de